

Početna / Kultura

SKD Prosvjeta – čuvar tradicije i identiteta

Očuvanje identiteta srpske nacionalne manjine kroz promicanje kulture na istoku RH.

Maja Milanović • 24.09.2025.

Dečiji hor Sanjalice

Srpsko kulturno društvo Prosvjeta jedno je od najstarijih organizacija osnovano 1944. godine u Glini. Iako je tokom godina prekidalo sa radom zbog zabrane delovanja, temeljna misija društva nije prekinuta. Prosvjeta je danas društvo, sa bogatom tradicijom i velikim članstvom koje se brine o očuvanju i razvoju kulturnog i obrazovnog života Srba u Republici Hrvatskoj.

Kao centralna kulturna, prosvetna i naučna organizacija Srba u Republici Hrvatskoj, Prosvjeta okuplja pripadnike srpskog naroda i njihove institucije u Hrvatskoj radi očuvanja, razvijanja i negovanja nacionalnog identiteta.

- SKD Prosvjeta svoje delovanje ostvaruje kroz aktivnosti u područjima kulture, informisanja i izdavaštva, obrazovanja, naučnih istraživanja, kao i očuvanja i unapređenja kulturne i prosvetne autonomije Srba u Hrvatskoj. Kao što je vidljivo, širok je oblik delovanja. Područje koje Prosvjeta pokriva je celokupni prostor Republike Hrvatske, značajan je broj pododбора tako da zahtevno jeste, ali uz dobru međusobnu saradnju unutar samog društva i drugih organizacija može se realizovati plan i program. Vreme u kome živimo je turbulentno, kao manjinska zajednica konstantno se susrećemo sa negativnim odnosom dela javnosti prema manjinama, loša demografska situacija u državi odnosi se i na srpsku zajednicu, a asimilacija je prisutna od gradskih sredina do ruralnih delova. Pored svega navedenog i osiguranje finansijske stabilnosti društva predstavlja veliki izazov. U takvim okolnostima planiranje aktivnosti za održavanje redovnih programa društva i svih pododбора zahteva dobre organizacijske veštine svih odgovornih za iste. Stvaranje uslova za bolju i fleksibilniju umreženost, povezanosti i komunikaciju među pododborima SKD Prosvjeta znatno olakšava realizaciju svega planiranog. Prilagoditi aktivnosti i sadržaje novim trendovima koje prate mladi kako bi njih uključili u programe posebno je zahtevno – kaže potpredsednica SKD Prosvjeta **Radmila Latas**.

Sa oko 2500 članova koji deluju u 60 pododбора, četiri koordinacije, tri biblioteke i Ansambl narodnih igara, značajan segment delovanja predstavlja i izdavačka delatnost, štampanje časopisa "Prosvjeta" i „Artefakti“, časopisa za decu „Bijela pčela“ kao i novih naslova. U području obrazovanja ističe se podrška obrazovnim programima na srpskom jeziku kroz delovanje Centar za obrazovanje i organizaciju Letnje i zimske škole srpskog jezika i kulture „Sava Mrkalj“ te stručno usavršavanje učitelja i nastavnika. Saradnjom sa svim srpskim institucijama u Hrvatskoj, matičnom državom, kao i srodnim institucijama većinskog naroda, Prosvjeta stvara temelje za realizaciju postavljenih ciljeva.

- Temeljni cilj delovanja društva je upravo očuvanje srpskog jezika, kulture i identiteta srpske zajednice na području RH. Cilj se ostvaruje kroz sve segmente delovanja sa posebnim naglaskom na obrazovanje u svim modelima koji se ostvaruju u Hrvatskoj. Izuzetno je značajna podrška školama na srpskom jeziku kroz model A ili kroz model C u

drugim školama, kroz podršku Programu plus koji uključuje decu srpske nacionalne manjine i provodi se u više mesta u Hrvatskoj. Kroz održavanje Letnje i zimske škole srpskog jezika i kulture „Sava Mrkalj“ koja ima za cilj razvijati kod učenika svest o nacionalnom i kulturnom identitetu srpskoga naroda, negovanja maternjeg jezika i pisma. U okviru programa Letnje škole ove godine obuhvaćeno je 179 učenika osnovnih i srednjih škola. Jedan od značajnih programa iz područja kulturnog delovanja svakako su Dani kulture Srba. Koordinacija istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srema sve aktivnosti realizovala je u mesecu maju. Pred nama su sada aktivnosti na nivou društva koje su planirane u oktobru i novembru. Aktivnosti su podeljene u nekoliko tematskih celina kao što su likovne i historijske izložbe, muzički program, tribine i radionice, pozorišne predstave, književnost, programi za decu i programi pododbora. Sadržaji su raznoliki, a realizovaće se na celom području RH kako bi što više zainteresovanih ljudi moglo biti uključeno. Budući da je zadnjih godina otvoreno nekoliko Srpskih kulturnih centara širom Hrvatske planirane aktivnosti imaju adekvatne prostore za realizaciju – pojašnjava potpredsednica.

Otvorenje Dana kulture Srba istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srema 2025. godine

Borovski pododbor jedan od najbrojnijih

Pododbor Borovo sa svojim radom i delovanjem započinje 1998. godine. Od tada pa sve do danas borovski pododbor u samom Borovu ima značajno mesto u realizaciji kulturnih dešavanja i aktivnosti namenjenih svim meštanima od najmlađih do najstarijih. Svaki pododbor prati temeljne smernice i cilj društva u celini, pa tako i borovski. Očuvanje kulturnog identiteta te srpskog jezika i pisma glavna je smernica u planiranju i realizaciji svih aktivnosti.

- Borovski pododbor u 2025. godini ima 110 odraslih članova. Budući da u okviru pododbora deluje i biblioteka, jedna od tri na nivou društva, imamo i 20 odraslih članova samo biblioteke, te 50 dece članova biblioteke. Pododbor u okviru kulturnog amaterizma aktivnosti realizuje kroz Dečji hor „Sanjalice“ koji ima 15 članova i mušku pevačku grupu „Naši koreni“ koja ima osam članova. Iz svega navedenog možemo reći da naš pododbor ima zavidan broj članova koji su prepoznali naš rad i koji se rado uključuju u aktivnosti koje provodimo tokom godine – dodala je Radmila Latas koja je ujedno i predsednica SKD Prosvjeta pododbor Borovo.

Borovski pododbor SKD Prosvjeta ima bogate i raznovrsne programske aktivnosti koje okupljaju sve generacije. Aktivnosti pododbora doprinose jačanju zajedništva i očuvanju kulturnog identiteta, a ujedno obogaćuju društveni život Borova i šire zajednice.

- Aktivnosti koje se provode u borovskom pododboru podeljene su na nekoliko područja. Budući da sam rad biblioteke omogućava određene tematske sadržaje, kroz razne aktivnosti namenjene čitaocima organizuju se klubovi čitalaca, promocije knjiga poznatih autora, ali i sumeštana koji imaju sklonost ka pisanju. Na ovaj način ljubitelji knjige i pisane reči mogu zadovoljiti svoje potrebe za ovim vidom književnog stvaralaštva. Redovno nabavljanje novih naslova posebno raduje sve članove biblioteke koji aktivno učestvuju u odabiru istih. Posebna pažnja u ovom segmentu posvećena je deci te je tako u biblioteci formirano posebno odeljenje za književnost za decu i školsku lektiru. U okviru kulturnog amaterizma te delovanja dečjeg hora i pevačke grupe organizuju se koncerti na kojima učestvuju navedene grupe sa svojim gostima. Rad hora i pevačke grupe realizuje se u prostoru pododbora gde održavaju i probe. U toku godine učestvuju na brojnim manifestacijama, kako u Borovu tako i izvan njega, a time „Sanjalice“ i „Naši koreni“ u togu godine imaju veći broj nastupa. Saradnja sa svim udruženjima i institucijama u Borovu od velikog je značaja za pododbor pa tako i za hor i pevačku grupu.

Kulturne tribine održavaju se tokom cele godine u okviru kojih se obrađuju različite teme koje su posvećene znamenitim ličnostima iz okoline koje su ostavile traga u kulturnim, obrazovnim i sličnim društvenim aktivnostima. Tribine su neretko i edukativnog karaktera posvećene nekim od istorijskih ličnosti našeg naroda. Organizacija pozorišnih predstava i putovanja koja za cilj imaju posete muzeja, obrazovnih i kulturnih institucija u matičnoj državi takođe su aktivnosti u koje se članovi pododbora rado uključuju. Svi sadržaji koje organizuje ovaj borovski pododbor nisu namenjeni samo članovima, već svim zainteresovanim meštanima Borova i okoline.

Muška pevačka grupa Naši koreni na Brankovim danima u Vukovaru 2025. godine

Naša sagovornica kaže kako biti član Prosvjete znači čuvati i razvijati kulturni identitet srpske zajednice u Hrvatskoj. Osim toga, Prosvjeta povezuje generacije i stvara prostor za dijalog, solidarnost i zajedništvo u lokalnoj zajednici. Članstvom se ne doprinosi samo očuvanju prošlosti, već i stvaranju bolje budućnosti kroz kulturu i obrazovanje.

- Moja lična motivacija proističe i iz samog posla kojim se bavim a koji je deo prosvetne delatnosti, odnosno, odgoja i obrazovanja. Važnost obrazovanja na srpskom jeziku i pismu za društvo, a posebno za nas kao manjinu od velikog je značaja. Institucije kao što je Prosvjeta koje u svom delokrugu rada sadrže segmente obrazovanja za mene su poticaj

za učestvovanjem u istima. Kroz rad pododbora imam mogućnost osmišljavanja i realizacije raznih izvan institucionalnih aktivnosti koje bogate društvene, kulturne i obrazovne sadržaje u Borovu, a saradnja sa udruženjima, ustanovama i pojedincima mi stvara osećaj pripadnosti mestu, okolini i zajednici kojoj pripadam – zaključuje Radmila Latas.

Biblioteka kao centar kulturnih dešavanja

Borovska biblioteka osnovana je 1998. godine i deluje u okviru jednog od najaktivnijih pododbora SKD Prosvjeta. Njen primarni značaj je očuvanje srpskog jezika, ćiriličnog pisma i kulturnog nasleđa u sredini u kojoj je očuvanje manjinskog identiteta posebno važno. Kroz sve aktivnosti koje biblioteka organizuje, podstiče se čitalačka kultura i pismenost, te razmenjuju ideje i povezuju različite generacije od dece do starijih članova zajednice.

- Biblioteka poseduje značajan bibliotečki fond koji broji oko 12000 naslova i obuhvata knjige za odrasle i decu. Imamo beletristiku u koju nam spadaju savremena domaća i strana književnost, romani i pripovetke i dečiju književnost gde su nam knjige za najmlađe. Takođe, imamo i lektire za osnovnu i srednju školu, stručne i naučne knjige, kao i deo za kulturu i istoriju Srba – kaže bibliotekarka **Vedrana Spasojević**.

Jedna od centralnih aktivnosti borovskog pododbora SKD Prosvjeta je rad biblioteke koja ne služi samo kao prostor za čitanje i pozajmljivanje knjiga, već i kao centar kulturnih dešavanja, posebno za decu.

- Posebno bih istaknula radionice za decu „Raspust u biblioteci“ za vreme kojih deca kroz igru, priče, interaktivne kvizove i predstave razvijaju ljubav prema knjizi i jeziku. Tokom „Meseca knjige“ organizuju se dodatne radionice koje stimulišu čitalačke navike i kreativnost dece. Za odrasle je formiran „Klub čitalaca“ koji okuplja ljubitelje književnosti kroz zajedničke diskusije i razmenu utisaka o pročitanim delima. Organizuju se književne večeri, promocije knjiga, izložbe i kulturne tribine. Značajnu ulogu ima kulturni amaterizam, pa tako u okviru pododbora deluju dečiji hor „Sanjalice“ i muška pevačka grupa „Naši koreni“. Kroz manifestaciju „Prolećna čarolija“ okupljaju se dečiji horovi iz naše sredine, ali i iz matične države. Svake godine pododbor je domaćin manifestacije „Smotra literarci“ u sklopu Dana kulture Srba istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srema. Takođe, pododbor učestvuje u projektu „Žene sa istoka“ u kojem podržavamo i sarađujemo sa brojnim udruženjima, a kao najznačajnije bih istaknula Udruženje

žena „Negoslavčanke“ – pojašnjava Vedrana, te ističe važnost jednog ovakvog pododbora za mesto kao što je Borovo.

- Rad pododbora SKD Prosvjeta u Borovu izuzetno je važan za očuvanje kulturnog identiteta, tradicije i jezika srpske zajednice. Kroz organizaciju kulturnih manifestacija i edukativnih radionica kod odraslih i dece, pododbor doprinosi očuvanju kulturne baštine i prenošenju tradicije na nove generacije, a kroz saradnju sa drugim organizacijama doprinosi širenju kulturnih i društvenih veza – zaključuje bibliotekarka Spasojević.

Ovaj tekst je napisan uz finansijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa poticanja novinarske izvrsnosti.

TAGOVI

borovo radmila latas skd prosvjeta
vedrana spasojević

Pročitajte još

AKTUELNO | 05.11.2025.

Incident u Splitu – napad na Dane srpske kulture izazvao oštre osude i pozive na dijalog

Posle napada grupe maskiranih huligana na manifestaciju u organizaciji SKD „Prosvjeta“, usledile su oštre osude iz političkog i javnog života. Zvaničnici